

آینده روشن مرز نشینان در گذرگاه فرهنگ و تجارت

محمدرضا هادیلو دبیر گروه ایران

شده است. زندگی مرز نشینان نه تنها به حضور در این جغرافیای حساس گر خورده، بلکه با فعال سازی ظرفیت‌های اقتصادی و تجاری در مرزها، می تواند دستخوش تغییرات مثبت و پایدار شود.

دیدگاه‌های کارشناسی نشان می دهد، تمامی استان‌های مرزی از سیستان و بلوچستان تا آذربایجان غربی، از خوزستان و ایلام تا خراسان شمالی و جنوبی، توان آن را دارند که به کانون‌های مهم تبادل کالا و خدمات تبدیل شوند. ایجاد و فعال کردن بازارچه‌های مرزی یکی از مهم‌ترین ابزارهای رونق بخشی به اقتصاد این مناطق است. این بازارچه‌ها سال‌هاست در اسناد توسعه‌ای کشور دیده شده‌اند، اما بهره‌برداری کامل از آنها هنوز فاصله زیادی با هدف گذاری‌ها دارد.

با بررسی بازارچه‌های مرزی در دیگر کشورهای دنیا مشخص می‌شود که برای این مناطق چند نقش کلیدی تعریف شده است. نخست اینکه مسیر صادرات و واردات محلی را کوتاه می‌کنند و به مرز نشینان امکان می‌دهند محصولات و تولیدات خرد و متوسط خود را بدون واسطه عرضه کنند. همچنین به‌طور مستقیم اشتغال ایجاد می‌کنند؛از حمل و نقل و بسته‌بندی گرفته تا خدمات جانبی، همه در چرخه این بازارچه‌ها نقش دارند. ضمن اینکه بازارچه‌های مرزی باعث پویایی اجتماعی و امنیت پایدار می‌شوند، زیرا رونق اقتصادی همواره یکی از عوامل مهم تأمین امنیت محلی است. در ایران و در برخی استان‌ها، ظرفیت مرزها فراتر از تجارت روزمره است و با مناسبت‌های فرهنگی و مذهبی، رونق چندگانه پیدای می‌کند. مثلاً برگزاری مراسم عظیم اربعین حسینی یکی از بارزترین نمونه‌هاست. مرزهای چذابه، سلحجه، مهران و نمرچین در ایلام اربعین تنها گذرگاه‌های مرزی نیستند، بلکه به‌صحنه‌های بزرگ هم‌افزایی فرهنگی و انسانی تبدیل می‌شوند. مینا هاون زائر ایرانی و خارجی در این ایام از مرزها عبور می‌کنند و همین رفت‌وآمد عظیم، شبکه‌ای از فعالیت‌های اقتصادی، خدماتی و اجتماعی را شکل می‌دهد که تأثیر آن بر معیشت مردم منطقه چشمگیر است.از اسکان و تغذیه گرفته تا حمل و نقل و خدمات گردشگری، مرز در این ایام به یک موتور محرک عظیم اقتصادی تبدیل می‌شود. در مناطق شمالی و جنوبی کشور نیز تصویر متفاوت اما هم‌رزش دیده می‌شود. مرزهای دریای ایران در خزر و خلیج فارس، ظرفیت‌هایی کم‌نظیر در تجارت، صیادی، گردشگری و همکاری‌های فرهنگی دارند. این مرزها می‌توانند حلقه اتصال اقتصادی ایران با کشورهای حاشیه خزر و خلیج فارس باشند و از طریق بندر کوچک و متوسط، مسیرهای جدیدی برای صدور محصولات محلی و واردات کالاهای حیاتی فراهم کنند. یکی از مهم‌ترین کارکردهای مغفول مانده مرزها، نقش فرهنگی آنهاست. مرز تنها محل عبور کالائست، محل رفت‌وآمد فرهنگ‌ها، زبان‌ها، آداب و ولایت انسانی است. بسیاری از جوامع مرزی ایران با اقوام و فرهنگ‌های آن سوی مرز پیوندهای مشترک دارند. این پیوندها می‌تواند بستری برای تبادل‌ات فرهنگی، برنهمه‌های مشترک هنری و حتی گردشگری فرهنگی باشد. تجربه کشورهایی که از ظرفیت‌های فرهنگی مرزی بهره گرفته‌اند، نشان می‌دهد توسعه فرهنگی و رونق اقتصادی در مرزها کلماً هم‌افزا هستند. مرزهای ایران اگر با رویکردی نوین مدیریت شوند، نه تنها به‌عنوان حافظهٔ امنیتی عمل خواهند کرد، بلکه می‌توانند به موتور محرک توسعه تبدیل شوند.

در نقشه ایران، هر

استان همچون قطعه‌ای از پازلی بزرگ

است که اگر درست کنار هم قرار گیرد، تصویر روشن از توان ملی را نمایان می‌کند. استان‌هایی مانند کهگیلویه و بویراحمد، ایلام، سیستان و بلوچستان و کرمان، سال‌ها در ادبیات توسعه با پرچسب «کم‌برخوردار» شناخته شده‌اند؛ در حالی که واقعیت میدانی چیز دیگری می‌گوید. از کوهستان‌های زاگرس و جنگل‌های بلوط گرفته تا دشت‌های حاصلخیز، معادن سنگ‌ها، نفت و گاز، سواحل راهبردی و ظرفیت‌های بزرگ کشاورزی و گردشگری، هر یک از این استان‌ها بخشی از سرمایه‌های کم‌نظیر ایران را در خود جای داده‌اند. آنچه تاکنون کمتر مورد توجه قرار گرفته، پیونداندن این توانمندی‌ها در قالب یک نگاه توسعه متوازن است؛ نگاهی که می‌تواند استان‌های مختلف را بر اساس مزیت‌های جغرافیایی و اقتصادی به‌قطب‌های تولید، تجارت، انرژی و گردشگری تبدیل کند. در چنین مسیری، توسعه نه در چند شهر محدود، بلکه در سراسر جغرافیای ایران جریان خواهد یافت.

■ ■ ■

ایران کشوری با تنوع کم‌نظیر اقلیمی است؛ از رشته‌کوه‌های مرتفع تا دشت‌های گرم و سواحل دریایی و جنگل و مراتعی که هر کدام نشان ظرفیتی عظیم به ششمار می‌آیند. در میان این گستره متنوع، استان‌هایی وجود دارند که سسال‌ها کمتر از ظرفیت واقعی خود دیده شده‌اند. کهگیلویه و بویراحمد، ایلام، سیستان و بلوچستان و کرمان چهار نمونه از این مناطق هستند؛ استان‌هایی با ویژگی‌های جغرافیایی متفاوت که هر کدام می‌توانند در صورت بهره‌برداری صحیح از مزیت‌هایشان، به یکی از پیشران‌های اقتصاد ملی تبدیل شوند. گذری به این استان‌ها و بررسی ظرفیت و توانمندی‌های آنها، شستی از خروار است و گواهی بر این ادعا که هر نقطه از ایران با هر اقلیمی و آب و هوایی به تنهایی می‌تواند در صنعت و کشاورزی و گردشگری و… حرف‌های زیادی برای گفتن داشته باشد.

■ گنجینه‌ای در دل زاگرس

کهگیلویه و بویراحمد با کوهستان‌های بلند، جنگل‌های انبوه بلوط و منابع عالی قوتج، یکی از استان‌های غنی در حوزه منابع طبیعی به‌شمار می‌رود. طبیعت بکر این استان ظرفیت بالایی برای توسعه گردشگری

ایران

دوشنبه ۲۴ فروردین ۱۴۰۵ | ۲۴ شوال ۱۴۴۷

سرویس شهرستان ۶۰-۸۸۵۳۲

ظرفیت‌های مغفول استان‌ها موتورهای آینده اقتصاد

ایران چهار فصل، با برنامه‌ریزی توسعه بر پایه مزیت‌های منطقه‌ای، هزاران فرصت برای شکوفایی دارد

د

استان ایلام علاوه بر بر خور داری از منابع مهم نفت و گاز، دارای زمین‌های کشاورزی حاصلخیز و شرایط مناسب برای تولید محصولات زراعی و باغی است. مرز مشترک با عراق نیز فرصت مهمی برای توسعه تجارت و صادرات فراهم کرده است

ایران از نظر اقلیم و موقعیت جغرافیایی است. این استان از یک سو دارای مناطق کویری و از سوی دیگر دارای سواحل راهبردی در دریای عمان است. بندر چابهار به عنوان تنها بندر اقیانوسی ایران، ظرفیت بزرگی برای تبدیل شدن به یکی از مراکز مهم تجارت و ترانزیت منطقه دارد. در کنار این مزیت دریایی، امکان توسعه کشاورزی در مناطق مستعد و همچنین گردشگری ساحلی از دیگر فرصت‌های این استان به‌شمار می‌رود. اگر زیرساخت‌های اقتصادی و حمل‌ونقل در این منطقه تقویت شود، سیستان و بلوچستان این توانمندی را دارد که به یکی از حلقه‌های مهم اتصال اقتصاد ایران به بازارهای جهانی تبدیل شود.

■ سرزمین معدن و خورشید

کرمان یکی از پهناورترین استان‌های ایران است با تنوع اقتصادی قابل توجه است که همیشه نگاه سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی را به سمت خود چرخانده است. این استان به دلیل دارا بودن معادن بزرگ، به‌ویژه در حوزه مس و سایر مواد معدنی، یکی از قطب‌های معدنی کشور محسوب می‌شود. علاوه بر معدن، کشاورزی در کرمان نیز جایگاه مهمی دارد؛ محصولاتی مانند پسته و خرما سال‌هاست نام این استان را در بازارهای جهانی مطرح کرده‌اند. شرایط اقلیمی کویری همچنین امکان توسعه انرژی‌های تجدیدپذیر را، به‌ویژه انرژی خورشیدی را فراهم کرده است. ترکیب این ظرفیت‌ها، کرمان را به یکی از استان‌های مهم در حوزه صنعت، معدن و کشاورزی تبدیل کرده است.

توسعه متوازن کلید فعال سازی ظرفیت‌ها

بررسی ظرفیت‌های این چهار استان نشان می‌دهد مسئله اصلی کمبود منابع نیست، بلکه نحوه بهره‌برداری از آنهاست؛ زمانی که برنامه‌ریزی توسعه بر پایه مزیت‌های منطقه‌ای شکل بگیرد، هر استان می‌تواند در حوزه‌ای مشخص به‌قطب تولید و فعالیت اقتصادی تبدیل شود. در چنین الگویی، کوهستان‌های زاگرس، معادن کویر، زمین‌های کشاورزی و سواحل دریایی نه به‌عنوان منابع پرآکنده، بلکه به‌عنوان اجزای یک شبکه اقتصادی منسجم دیده می‌شوند.

چنین رویکردی می‌تواند مسیر توسعه کشور را از تمرکز در چند نقطه محدود خارج کند و فرصت‌های اقتصادی را در سراسر جغرافیای ایران گسترش دهد؛ مسیری که در نهایت به تقویت تولید ملی، افزایش اشتغال و شکل‌گیری توسعه‌ای متوازن منجر خواهد شد.

طبیعی و اکوتوریسم از سوی دیگر، وجود زمین‌های مستعد کشاورزی و باغداری، شرایط مناسبی برای تولید محصولات باغی و دامی فراهم کرده است. در کنار این ظرفیت‌ها، منابع نفت و گاز در برخی مناطق با یک برنامه‌ریزی درست و مدون در حوزه‌های

جهاد بازسازی در پایتخت تاریخ و تمدن

■ گزارش ۲

محمدرضا سوری

دربی فروتنستن غبار نبرد ۱۲ روزه و پایان پیروزمندانه «دفاع مقدس سوم»، جبهه جدیدی از تلاش و

ایشان در قالب «نهضت بازسازی» در پهنه ایران اسلامی گشوده شده است. دولت چهاردهم با رویکردی جهادی و با تکیه بر

تجارب ارزشمند دوران دفاع مقدس، بلافاصله پس از برقراری آتش‌بس، عملیات شناسایی و ترمیم بافت‌های آسیب‌دیده شهری و روستایی را در دستور کار قرار داد. در این میان، استان همدان به‌عنوان یکی از کانون‌های هدف حملات موشکی و هوایی، شاهد خسارات جدی به زیرساخت‌های مسکونی، تجاری و حتی انبیه تاریخی بوده است.

حمید ملانوری شمسی، استاندار همدان، با اعلام شناسایی هزار و ۹۵۰ واحد خسارت‌دیده، از پیشرفت خیره‌کننده عملیات بازسازی خبر داده و تأکید کرده است که دولت نه تنها در بخش مسکن، بلکه در حوزه جبران خسارات لوازم معیشتی و بازنده‌سازی میراث فرهنگی نیز خود را متکلف به پاسخگویی می‌داند.

جنگ‌ها فارغ از ابعاد نظامی، همواره با هزینه‌های سنگین کالبدی و روانی همراه بوده‌اند. اصابت بمب‌ها و موشک‌های دشمن صهیونیستی و امریکایی در نبرد اخیر، لایه‌های زیرین زندگی روزمره مردم را نشانه رفت؛ جایی که خانه‌های مسکونی

و واحدهای تجاری، به‌عنوان ارکان ثبات اقتصادی و روانی خانواده‌ها، دچار آسیب‌های جزئی تا تخریب سدها شدند. اما تجربه تاریخی نشان داده است که نظام اجرایی ایران، در دوران پس از بحران، با سرعتی مضاعف به ترمیم زخم‌های ناشی از تجاوز می‌پردازد.

دولت چهاردهم با درک حساسیت موضوع، همگام با شهرداری‌ها و بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، بلافاصله پس از «جنگ رمضان»، برنامه مدونی را برای اسکان موقت و آغاز عملیات ساخت‌وساز تدوین کرد. این اقدامات شامل تقبل هزینه‌های اجاره‌بها برای خانواده‌های فاقد سرپناه و اعزام تیم‌های کارشناسی جهت

برآورد دقیق خسارات فنی بوده است.

■ از اسکان اضطراری تا بازسازی کالبدی

در استان همدان، ارزیابی‌های فنی نشان‌دهنده ابعاد وسیع تجاوزات است. حمید ملانوری شمسی، استاندار همدان، در نشست اخیر با مدیران بنیاد مسکن، با تکیه بر داده‌های آماری دقیق اعلام کرد تاکنون هزار و ۹۵۰ واحد مسکونی و تجاری در سطح شهرها و روستاهای استان شناسایی شده‌اند که در لیست خدمات حمایتی قرار دارند. طبق تحلیل‌های مهندسی انجام شده، ۳۳ واحد به دلیل شدت اصابت‌ها نیازمند تخریب کامل و احداث مجدد و نوسازی هستند. در حالی که هزار و ۹۱۷ واحد دیگر در ریف واحدهای «تعمیری» دسته‌بندی شده‌اند.

■ گزارش خبری

حوریه ملکی

توسعه زیرساخت

کلید اشتغال پایدار سیستان و بلوچستان

سیستان و بلوچستان با تکیه بر موقعیت استراتژیک و ظرفیت‌های بی‌نظیر مرزی، گام‌های بلندی به‌سوی تحول اقتصادی برداشته است. بر اساس آمارهای رسمی، مبادلات مرزی این استان در سال ۱۴۰۴ پارشدی خیره‌کننده، به بیش از ۲میلیون تن رسیده که نشان‌دهنده پویایی حوزه صادرات و ترانزیت است. در کنار این موفقیت تجاری، مسئولان استانی با تمرکز بر اصلاح فرهنگ کار و تقویت زیرساخت‌های کارآفرینی، در پی آن هستند تا با حذف مشاغل کاذب و ترویج اشتغال مولد، این جهش تجاری را به بستری پایدار برای رفاه عمومی و توسعه متوازن در پهناورترین استان کشور تبدیل کنند.

استان سیستان و بلوچستان که به‌عنوان دروازه شرقی ایران شناخته می‌شود، در سال‌های اخیر توانسته است با بهره‌گیری از زیرساخت‌های مرزی، نقش خود را در چرخه اقتصادی کشور پررنگ‌تر کند. گزارش‌های اخیر سازمان جهاد کشاورزی استان، گویای تحولی بزرگ در این بخش است. طبق آمار، مجموع مبادلات مرزی در سال ۱۴۰۴ به رقم ۳میلیون و ۸۲۶هزار و ۸۲۶تن رسیده است. این در حالی است که این آمار در سال ۱۴۰۳ حدود یک میلیون و ۸۶۰ هزار تن بوده و مقایسه این ارقام، از رشد چشمگیر ۶۵درصدی حکایت دارد.

این حجم از تبدلات که شامل ۴۰۹ هزار تن صادرات، بیش از ۲میلیون و ۴۸۶هزار تن واردات و ۸۶ هزار تن ترانزیت است، نه تنها چرخه‌های اقتصادی استان را به حرکت درآورده، بلکه نشان‌دهنده توانمندی بالای قریظینه‌ای در گمرکات مرزی است؛ به طوری که تنها در سال گذشته، بیش از ۱۵ هزار گواهی بهداشت برای محصولات کشاورزی صادر شده که خود گواهی بر استاندارد‌سازی صادرات در این منطقه است.

■ اصلاح فرهنگ، پیش شرط توسعه پایدار

با این حال، برای اینکه این ظرفیت‌های کلان تجاری به‌توسعه‌ای همه‌جانبه تبدیل شود، دست‌نگاه‌های اجرایی و فرهنگی استان، نگاه ویژه‌ای به مقوله «فرهنگ کار» دارند. حجت‌الاسلام مصطفی جهانشاهی، دبیر قرارگاه فرهنگ عمومی سیستان و بلوچستان، بر این باور است که زیرساخت‌های تجاری بدون فرهنگ‌سازی کارآفرینی، ناقص خواهند ماند. به گفته وی، گرایش بخشی‌هایی از جامعه به فعالیت‌های غیرمولد و مشاغل کاذب، ریشه در نبود بسترهای آموزشی و ناشایبای با مفهوم «شغل صحیح» دارد.

از همین رو، قرارگاه فرهنگ عمومی با نقش‌آفرینی به‌عنوان یک «تسهیل‌گر»، به دنبال هم‌افزایی میان نهادهای اقتصادی و فرهنگی است. این رویکرد معتقد است که دستگاه‌ها باید مدل‌های اجرایی مشخصی برای تقویت فرهنگ کار ارائه دهند تا مسیر ورود جوانان به بازارهای مولد تسهیل شود.